

KEREXETA'TAR J.
"Arantzibia"

ORBELAK

“Liburu atsegiña esku artean daukaguna. Egilleari berez dario olerkia, eguzkiari argia iduri, biotzez ta oldozkunez gaitzezka. Irudi ta gai billa ez doa urrin; gure artekoak ditu geienak. Nire ustez, bertsotan jaso bear geunkez eusko bazterrak, Rubio ta Ors olerkariak, Kataluiña'n, orain eun urte egin ebanez; ta ba-leiteke, aren antzera, guk be geure ele zarra, oso gaixorik daukaguna, biztu, arnastu, mardotu ta goi-maillara jaso al izatea. Arantzibia'k damoskun guztia orrelaxe da, txinpart jori, errez, bizl, arin. Bedi orrelaxe euskal olerkia: ez goregi, ez beeregi, bai bien arteko.” (*Aita Onaindia*).

“Nor ezpanaiz ere, auxe esan dezaket irakurri ditudan Arantzibia'ren olerkiez. Sail onetan maizegi gertatzen eztana, berak ikusiari eta ikasiari dago-kio eta, barrengo deiari erantzunaz, bere aoz mintzatzen zaigu, mintzo erne, ugari ta atsegiñez.” (*Mitxelena'tar Luis*)

“Egia esan, zure olerkiak irakurriago eta atsegiñago iataz; alako berezitasun batez iantziaz agertzen iataz, ez-oiuta gure artean. Idaztiño polit bat antola daikezu orainarteko zeure olerki txukun eta piñekin. Laster egingo al dozu!”. (*Ibinagabeitia'tar Andima*).

“Zeure olerkiak dira “Euzko-Gogoa” aldizkarian atsegiñen irakurri oi ditudanak, eta au dala-ta, zure besteok ere, ezagutu nai nituke...”. (*Aurre-Aprais'tar Balendin* “Aurratiz”)

13.036

L.V/65

Euskal Biblioteka Labayru

1012085
LITERATURA / N. 1800

KEREXETA'TAR J.
"Arantzibia"

ORBELAK

Aurre-itza:
LEKUONA Apaiz Euskaltzaiñak.

1958

NIHIL OBSTAT
S. Sebastiani, die 13 januarii 1959
Anicetus de Zugasti
Censor

IMPRIMATUR
S. Sebastiani, 14 januarii 1959
Dr. Josephus Sudupé
Vic. Gen.

DEPOSITO LEGAL S. S. n.º 104--1959

Impreso en los Talleres Tipográficos Editorial Icharopena - F. U. - Zarauz

OPARI:
Nire guraso maiteen gomutaz

ITZAURRE-ORDE

Kerejeta'tar Jagoba, «Arantzibia», olerkari-olerkaria degu. Gazte. Orrekin, esana dago nolako olerkiak egingo dituan. Gaur dan egunean Lirikan oitzen diran bezelakoak.

—Nolakoak, itz bitan esateko?

—Ez bait-da errez, gaur dan eguneko Lirika zertan dagon esatea. Lirika oro bezela, gaurkoa ere poesi barrukoia dala esatea, ez da ezer esatea. Lirika oro da ola. Laburra dala esatea, zerbait geiago da; bañan azaleko zerbait besterik ez da ori. Bañan, izan, bai, ala da. Gaurko lirikak etzaitu luzez aspertuko, ez dizu itzez eta itz-jarioz burua zoratuko. Gaurko lirika-poesi bat, ez da lore-zelai; lore bakar baizik eskurako. Lore bitxi; lore aukeratu. Bañan lore bakar. Edota sorta txiki.

Beste zerbait: ez dituala poesi onek gai aundiak aukeratzen (zeru ta izar ta eguzki) bere kanta-gai. Gauza utsalari ere berdin ditxekola. Tema arruntak, bikañak bezain dituala maite bere kantakizuntarako. Baratza-lorea bezain maite dituala baso-loreak. (Oroi Lizardi'ren «Otar utsa» ta «Paris'eko txoarrea»). Prantziskotarkiro. Biotza izan ortarako, biotz apala, gure Aita San Prantzisko'rena bezelakoa.

Zer geiago? Ez dala poesi-mueta au sobera argi izaten; illun-antxa baizik, laño-antxa, lanbrotsu. Naita gañera; naita illun. Egunsenti-antzera; edota illunabar-orduetako argi il antzera. Lanbro-antzean egin dako margo-lana bezela. Ertz-bizi, ez; ertz-il. Esna-

-garaiko ikuste, ez; lo-asma-garaiko amets its... Txorabio-antxa? Bai eta ez. Begiak erdi-txiki dituguneko begiratze loti obeto. Sub-consciente? Apur bat. Zerbait jator dala, orratik, ezin uka.

Dana dala, bañan ezin uka au ere: gure Arantzibia'ren poesiari, euskal-usaia dariola lau aldetatik. Gure garo-usai, gure mendi-usai; eta odoldio eze bigun ankapean... Argiz, berriz, argi xamur, goizabarreko, intzez busti, larrosakolore, ameslari... gazte.

* * *

Ba'ditugu izan, lendik ere, lirikoak Euskal-Par-nasoan. Guztion oroitean dago Lizardi bat.

Arantzibia, Lizardi'ren oñatsei jarraiki asi zalarik, egunak eta urteak aurrera bezela, bera er? aurrera joan da. Ez da Lizardi bezain ornitu, aberats, berdin —nor, izan ere, Lizardi'ren neurriko, emen ezik, kanpoan ere?— bañan bide beretik dijoalarik, bidez Lizardi baño arago aurreratu zaigu. Urteak bezela. Urtez. Artez, ez. Ez bait-da errez.

Lizardi'k gauza bat du ezagun ta gallen: olerki asko ta asko egin ondoren, lautatik bat-edo aukera oi zuala argitarako. Besteak, txokora. Orregatik da Lizardi ain aukeratu. Aukeratu, eta era ta tonu guztietako, Lirika-lurrean. Era ta tonu guztietako. Arin, sakon. Labur, luzetxo. Azaleko, barruko. Irritsu, negarrezko. Biotz osoa eskuan, agerikizun guztiekin...

Ez da errez, Lizardi añaiko izaten. Bañan abejondaiela, urrutitik bederen, ondotik dijoazkion guztiei! Arantzibia bezela.

Abejondaiola!

Lekuona, Apaiz Euskaltzaiñak

Emen dozuz ORBEL oneik, irakurle. Ikusiko dozunez, ez naiz illuntasun eta ulergaitzetan ibilli, atzalgai ta irudi-asmo errazetan baño. Eta, onela bere, itz gutxi-ezagun banañaz aurkitu ba'zendiz, azken-aldean ezarri dautsut iztegi txiki bat, arein biurpena bertatik jakin daizun.

Euskeraganako maitasunak erabili nau; bai, al-darrika diñot: argitara damodazan lerro oneik, arek sortu ta eragiñak dozuz. Edonok egin daikezan, euskal sua barrenean daroan edonok: ain xume ta mangel dituzu. Olertiak ez zauz babes-gerizetan jagongo, euskaltzaletasunak baño. Au dogu mendi-gorako argi-zuzi lerdena.

Batzuek, bear bada, irri-barre isekaria egingo dauste; beste batzuek, ostera, txaloak jo. Maisealariak bere, izango dira; ta oneik esango dabez esatekoak! Zelaiko loratroak, eguzkiak izpi leunez ikutzean, zirkin goxoa dagi; aize zakarrak jotean, burua makurtu. Orrela dagiket nik bere. Eta loratroak bai eguzkia bai aizea maite dauazanez, nik bere bai isekariak bai txalo-jotzalleak, bardintsu eskertuko do-daz.

Dana dala, ORBEL oneik zure atsegin eta jolasbide izan dakizuzala. Noizko? Aizea zinkurika ta euria marmar kanpotik, eta zu, neguko gau luzez, zeregin бага ta astitsu, sukalde epelean egon zaganerako, batez bere. Agur.

EGILLEAK

1958, Azillak 25

IZADIKOAK

Nok jakin?

Esatekorik ez dot.
Zerbait bai mendietzaz,
Zerbait areiztietaz...
Zer, ostera, itxasoaz?

Itandu arraintxoai,
Ta beingoan urpetu;
Itandu olatuai,
Ta arkaitzetan apurtu;

Itandu bitsai bere,
Ta berez ezereztu...
Itxasoko sakona
Ezin dautsut argitu.

Aren ostera doa
Eguzkia arratsero,
Baita illargia, bere,
Aste ontan goizero.

Ezertxo ez diñok, ik,
Itxasoko barne urdin?
Ezer ba'ete-yakik
Artizarrak? Nok jakin?

Eguna ta gaba

Artizarra agertzen danean
Iges doa arin gau illuna;
Ta ba-dakust laster Anboto'n
Izar Nausiaren atz leuna.

Beronen diztira gorrizkak
Berantza datoz Memaia'tik,
Gau-txoriak uxatu naiez,
Begi lo-zaleok bizturik.

Gau-garalle dogun argia
Ba-dator oro piztutera,
Indar bizia zabaltzera.
Noiz arte beraren gurenda?

Arratseko izar diztikorrak
Iges-bidea darakutso;
Barriz, euzkiak goi-gorena
Ezkubaratz'i joko dautso.

Beste gau bat lurraren jabe;
Itzala gabaren zaindari.
Ta Anboto'ko Dama zuriaz
Neskatotxoak ameslari!

Udabarrian

Euzki epela datorkit
Begiok agurtzen;
Otzez neukazan, bildurrez,
Ezkutuan emen.

Ba-dabiltz, pozez, umeak
Saltoka zelaian:
Eurenak dira liliak
Esku samurretan.

Pio-pioka txindorra
Baratz-zugatzetan,
Birigarroa areiztian
Arrats-apalean.

Bedar barria ba-dator
Zelai zabalean,
Ta Izadi barriz jantzi da
Zugatz-orrietan.

Guztia danez bizitza,
Poza, askatasuna,
Zagoz betiko gurekin
Zorion biguna!

Kereizetan

Idoro nai ba'naizu, billau kereizetan,
Bertan naukazu beti, egunez ta gabez.
Zer maite-ete arrañak itxaso-barnean?
Areik ura benetan; nik kereiza berez.

Egunak goiz zaroaz cuzkiaren argiz;
Gabez, barriz, ez izan ezeren bildurrik:
Illargia da goian; pa damotsu diz-diz,
Argi dagitsu leunki zugatz-bidartetik.

Gau-txoriak bidean urtengo dautsue,
«Maite nozu gabetan?», esanez. Zuk, baietz.
Ta orduan, alaitsu, abes-daiketsue.
Zetan egon isilik? Abestu zuk naiez!

Norbaiten izen-billa ba'zabiltz, laguna,
Ikusi egikezu ortze dana izarrez:
Izketan darabizu diztira biguna...
Baña iñon ez izenik: kiñuak, besteik ez!

Zer? Ba-zatoz nigana? An nozu geizpetan,
Bakartasun-altzoan, arcizti-inguruan;
Ez dot berorik udan, otzik be ez neguan,
Izadi-eresiak entzunez alboan...

Kereiz bat dan artean cuzko-mendietan
An izango da, nir-nir, amai baga, sua,
Gura dan janaria ta ur otza iturrian,
Bake isilla edonun... Zorion osoa!

Ego-aize

Udagoiez, Ego-aizea
Dogu aizictan jabe:
Giro epelez, berantz datoz
Orbelak ardura gabe.

Umeak, —bizitzaren poza!—
Orbel-artean olgetan.
Nagusiak, barriz, urduri
Irearen arduratan.

Argiaren begian doaz
Gure mutillak txistuka;
Idien adoregarritzat
Burdutsaren kirrinka.

Illargia ta Zoriona
Basoko bidearen zain;
Kiñarro-ondoan irea
Gazte areintzat gura lain.

Urrez iratzak Ego-aizez;
Ez da faltauko «naparra»;
Ogiaren eske ausika
Egun erdian txakurra.

Egoiak dauan curi-miñaz
Lañoa dator gabeaz;
Gaztien iratza gorrikkak
Urak busti dauz basoan.

Ego-aizeaz dan eguna
Gurekin giro garbia;
Agur dageskun arratsean
Illunaldean curia.

Udagoi-gau batez

Begira nago
Urril'go illargitan;
Begira nago
Illargi betetan.

Txir-txir egoez
Txitxarra okanan
Daukat laguntzat...
Ta ametsak buruan.

Uai leiarrak,
Diz-diz, mur-mur dagi;
Bertan zakustaz,
Goi-andera, Illargi.

Goiz-aize mea
Lotan ler orleian...
Agur dagitsut,
Gentza, gau onetan!

Udaguen-gau:
—Aizea lerdoian—,
Amaika gauza,
Barrez, dakusuzan!

Argia goian
Odeiakaz mosuz,
Ta lats-ertzetan
Tantaiak gau-mamuz.

Onako baten,
Agur dagist, lotan,
Irri-barreak
Nire ezpan oneitan:

Gogo nasai au
Datza neure baitan,
Pozaren-pozez
Ames bigunetan...!

Negurako-deia

Joan gura zeuke, gazte,
Urkiola-barreneko
Gure basetxe zurira?
Nire ametsak arako!

Ez dot edurren bildurrik,
Negu gogorra ba'dai be:
Kortan, egurrak zenbat lain
Erretako eten gabe.

Ainbat janari kutxetan:
Arto, gari, baba, zer-nai...
Iru beien esne ona,
Ogei ardiren eun gaztai.

Oloak, bere, ba-doguz;
Ollaskoak kukurruka;
Gaztañak ganbaran; «Zuri»,
Danon atezain, ausika.

Bazkalondoan intxaurreak
Ezti gozoaz batean;
Ta barrua berotzeko
Txakoliña mai-gañean.

Egingo doguz —oba ez!—
Txirristak edur-gañean,
Gizonkil bildurgarriak
Eta «gurutzak» edurtzan.

Ala negua igarorik,
Barriz Memari-altzora;
Udabarriz egokien
«Elizburu»-etxetxora.

Ta orain, nirekin joan
Nai ete-zeuke neguan
Urkiola-barrenera?
Baietza dozu mosuan!

Edurtzan

Edurrez dagoz mendiak,
—Ortzea dagon oztin!—;
Edurrez dagoz mendiak
Gorbea baizen bardin.

Ilargia zeruan
Eguzkiaz egun on;
Eta aizea, nun-ete?
A pozik Anboto'n!

Anboto'ko Damea'gaz
Kontu-kontari biak.
Zer dagie barriketan
Utsezko andra arñiak?

Aldape'ko bidetik
Txakur baltz bat doa;
Beraren zaunka otsez
Biztu da basoa.

Erbi batek ostu dautso,
—Erbi aren usaña!—,
Aren gogo zintzoa ta
Biotz prestu-bikaña.

Etxeko egalean
Txindor bat ikarez;
Euzkitan egonarren
Egon ezin otzez.

Edurrez dagoz mendiak,
—Ortzea dagon oztin!—;
Edurrez dagoz mendiak
Gorbea baizen bardin.

Ipar-aize

—«Ainbatek itz dagitsugu
Udako arratsetan,
Beroaz egon eziñik
Larri, gagozanean.

Zatoz laster, Ipar-aize,
Zure mosuz baturik;
Zerbait otzitu gagizuz
Bero au aldendurik.»—

Baña negu-biotzean
Beste bat da leloa:
«Zoaz arin, Ipar-aize,
Gugaz daigun beroa.

Zuk, ateak izten dozuz,
Erio dirudizu
Azurrok dardaraka utziz...
Sua bearko biztu.»

Umeak, barriz, diñoë:
Bideak zuriz doguz
Gizonkillak egiteko;
Zugatzak, barriz, mamuz.

«Zagoz gugaz, Ipar-aize,
Zurekin da edurra,
Ikusi arte ortzean
Euzkiaren muturra.»

Edurra ta Ipar-aizea
Iges doaz mendira;
«Zagoz or geldi, Ipar-aize,
Udararte begira.»

MAITEZKOAK

Zure agurra

Ikusten nozuncan
Agur dagistazu;
Ez zaudazala maite
Ondotxo dakizu.

Nik ikararik bere ez
Begi urdin onei,
Neugandu ez daiezan
Zure biok larrei.

Ez ba, nik ez dot gura
Niretzat biotzik;
Zer esango bestela
Amatxo'k zerutik?

Zure gogoa nai dot
Gutziz irabazi,
Eskeñi dagitsadan
Zeruko Amari.

.....
Ikusten nozuncan
Agur dagistazu;
Aurrerantzean, bere,
Agur egistazu!

Urki-arteana

Zu ba-zabiltz barriro, be,
Urki-arteana beti lez:
Zetan eta zer billatzen?
Urki-arteana arratsez...

Esaidazu: Giz-abestiz,
Ala zugasti-eresiz?

Zindoak dira pagoak,
—Nirea ba'liz indar a!—;
Ta zu lakoa nun-ete?
Gogoa dozun zindoa!

Ta zuk jarrai zeureari;
Zadiz urki-maitagarri!

Esaidazu: Zer dakazu
Urki-arteana, keizpetan,
Oin meok oldei-gañean,
Orren legunki berbetan?

Lizardi'ren olerki-min
Ete-dozu, begi-urdin?

Goiz-oztargi zurizkari
Ozkorri-apa dario;
Zure ago ezti orrek,
Gazte, zertxo ete-diño?

Ea, bada, esaidazu:
Zer, baña zer galdu dozu?

Urki-arteana luzaro,
Zer da idoro nai dozuna?
Ba-dakit: Bakartasuna...
—Ez! Galdu dan maitasuna!

Agur-izarrak

Goizalde, gau illuna,
Gau illuna azkenetan;
Argiaren atz leuna
Ba-dator osertzean.

Goian, izarrak agur,
Kiñuka, agur dagiste;
Bean, ler-adarpean,
Bik maiteki itz dagie.

Bata ule gorrizkea,
Kereiz gorriz ezpanak,
Irri-barrez matrallak,
Artizar bi begiak...

Onen ondoan, norbait...
Aingeru lez garbia,
Itxas-aizez arnasa,
Goizak baizen eztia.

Bertan biak soil-soilik,
—Eureik, lerrak ta izarrak—,
Izketan amai baga
Zorion-maitasunak.

Gero, alkarri barrez,
Banandu dira agurrez...
Irutan baietz, ezetz,
Ta milla agur biotzez.

Nok esan legikean
Arein bien agurra?
Maitaleak bakarrik
Arein agur gartsua.

Goian izarrak agur;
Beko izar biak agur.
«Nik bai-dut maiteño bat»...
Gazte bi areikan ur.

Zure ondoan

Ez da bearrekoa
Miñez itz egitea.
Ez dozu esanenik?
Elduko yatzu unea.

Ta bitartean, gazte,
Zagoz nire ondoan;
Itzaren pare dogu
Ba'zaukadaz aldean.

Nagon zuri begira,
Ta niri begira zu;
Zure irri-barre eztia
Itzik onena dozu.

Alkar, urrean egon...
Bizitzan zoriontsu!
Betiko gaztaroa,
Osasuna eta zu!

Zure atsekabea

—«Nora zoaz, zoragarritzko
Aingeru urdin, oin-arin, ule-jori?
Bete dozu arratserako
Irudipenez zure buru ori?

Lurraizea bide luzean
Zure atzean joanaz geldiro,
Soñuz darabizu ondoan,
Eta zugatz-adarretan biziro.

Lenago ba-zan, ba, barrea
Zure ezpan orrein jabe nagusia!
Oñazez zure biotz aula,
Zeu zaranoi orain guztiz ausia.

Zer dala-ta orren atsege,
Egaztiño orron, baso-zugatzetan?
Begi orreik zur darakuste
Oñaze itunoi biotz-barreanean.»—

—«Esan ezin; au egi latza!
Nire gazte maitearen barririk
—A zan egiz nire ametsa—
Ez dot izan, ez; ez daukat inundik!

Amaika aldiz olatu urdiñek
Bekaiztu eben gorputz zut-lirain a!
Nun da nire biotz-gogoak
Nai daben izar diztiratsuen?

Donostia'n izango ote-da?
Oi nik ba'neuko ludi ontan ala...!
Agur, maite, begi-ederra!
Noiz arte agur? Au nire tamala!»—

Erantzuna

—«Ene maite! Esaidazu
Zenbat maite diran...
—Au csan eziña!—, begi
Urdin bi, gogoan.

Eta zelan ez ainbeste
Begi orlegiak?
Neuretzat beintzat, neuretzat,
Bat dira guztiak...»—

—«Ez! Eurakanuntz daroetz
Maitasun-laztanak,
Begirakune-patxoak,
Baratzeko lorak...»—

Bera zan begi-urdiña!
Eta ez ekian
Arela, bere, zegaitik!
Ta zorientsu zan!

Maitatzalle-artean

—«Agur, Asier, nora oa?
—«Ni? Arrats ontan, lertxundira.
An yoat Xabier laguna
Aspaldion niri begira.»—

—«Agur, Begoña, nora oa?
—«Ni? Lertxundiko baratzera,
Amaia nire lagunari
Ipuin gozoak esatera.»—

Neroni ba-dirautsat orain:
Nora noa ametsez beterik?
Nora... «Nondik» natorren dakit:
Lertxundiko gerizpetatik!

Ezpaia

Neugana zentozan,
Zetan ez nekian,
Zetan ez nekian
Baña ba-zentozan.

Zu izketan nirekin
Ta nik ezin egin,
—Biotza taupaka—,
Nik erantzun ezin.

Zure itz gorrizka areik,
Maitez apainduak,
Nire biotzean
Dardai me, zorrotzak.

Kukua mutua,
Mutua neguan;
Ni be bardin nintzan
An, zure aurrean.

Zer ziraustan, gazte?
Zu izketan, ni isilik.
Geuk dakigu dana,
Geuk ta zugatz areik.

Ta aldendu zintzazan,
Aldendu agurka;
Ta urrindu ondoren,
Ni pozez barreka.

Zu niri begira,
—Biotzaren poza!—,
Ni zuri begira...
—Ego-aize otsa!—.

Begi batzui

Zure begi ederrok
Zertxobait esan gura dauste;
Zure begi ederrok,
Baltzizkok, ia galdu nauc.

Ispillu garbiotan
Argiro dakust eguzkia;
Ta orrexeik dakarste,
Egunez bere, ozkarbia.

Orain, iñoiz ez-eta,
Oraintxe, lenengoz, nazabc;
Orain, iñoiz ez-eta,
Nire buru illun au dargiste.

Agoa isilik dozu,
Isilik; baña... begi orreik?
Agur dagiste edonun:
Zure aurrean ta bakarrik.

Zure lako izarño bi,
Nok eroan daikez aldean?
Zure lako izarño bi,
Nok eroan leikez ondoan?

Maitasun-eske

Beti lore
Ta dotore,
Neska lirain,
Beti apain.

Orrillari ostu dautsazuz
Zure ogei urte gordiñok;
Eta milla izarren ikaraz
Darabizuz begi urdiñok.

Beti lore
Ta dotore,
Neska lirain,
Beti apain.

Illuna igeska doakizu
Zure arpegiko diztiraz;
Lañoa zerurantz igo da
Ezpan orreitako arnasaz.

Beti lore
Ta dotore,
Neska lirain,
Beti apain.

Nire ondolik igaroaz
Zure oñok geldi bekidaz:
Nire biotzeko oñaze au
Zeuk osatuko dozu itz bataz.

Beti lore
Ta dotore,
Neska lirain,
Beti apain.

BIOZKADAK

Bizitza-aroak

—«Oi, ni gazte naitenean bai,
Anditxoago nadiñean!»—,
Ziraustan, zazpi urteko ume
Okertxoa zintzazanean.

«Orduan, gure mendi oro
Negurtuko dodaz, makilla
Eskuan dodala: Mcmaia,
Udalaitz eta beste milla,

Ogei urte daidazanean!...»
—«Ba-yatortzuz ogei urteok,
Gazte, mutil aundi egiña:
Bizkortu egikezuz oñok!»—.

—«Oi, nik ba'neukez zazpi urte!
Arratsaldetan Albitzu'ra
Joango nintzake, gaztai ta
Ogia aldean dodazala.»—

Gaztaro betetan ta ezin!
Zer gero buru ori ule
Zurituz jantzi daitenean,
Ta oin orreik indarrik bagé?

Bekokia tximur, begi itun,
Gaztarora begira... Ene!
Nor izan leikean barriro
Len izan gintzazanez gazte!

Aurtzaro, gaztaro, zartzaro:
Gure bizitzako aroak.
Betiko laztandu gaizala
Gero, gure Goiko Jaun onak!

Igurria'ko errotan

Igurria'ko errotan
Amairu sorgin, gabea;
Igurria'ko errotan
Dantza-dantzari kantetan.

Areik bai gorputz ariñak,
Arpegi argi, oin bizkor!
«Klin, klon, klin ta klan soñuaz
Ekiok ik, bolu, gogor.»

Aldameneko lerdoian
Mozolo zarren kurrinkak;
Ta Goikoetxe-egalean
Ontzearen erantzunak.

Argi-diztirak aidean,
Egaka suzko anderak,
Anboto'tik berantz, gorantz...
Errota ondoko dantzak!

Anboto'ko Anderea
Batzarre-buru nagusi;
Bolu-ondoko zelaian
Sorgin oztea nabasi.

Sorgin-gaba don, itxuraz:
Illargi bete; ozkarbi;
Izarrak diz-diz; aizea
Lotan... Au gau zoragarri!

Igurria'ko errotan
Eundaka sorgin, gabea;
Igurria'ko errotan
Dantza-dantzari kantetan!

Zorion-billa

Memaria'ko zidorretatik
Ituna-andera igesika doa;
Urrezko uztaz ta iru azkonez
Zoruna, bere arerioa.

Ortzean, diz-diz, goizeko izarra
Ta, illez, adar biko illargi zarra.

Alako baten, txistu min batek
Iratzartu dau goizeko isilla:
Azkon zorrotz bat arin-aringa
Urten da, egaz, norbaiten billa.

Ituna'k ostu, bere otseintzat,
Zorionaren seme gazte bat!

Azkon-indarrez lurra jo bear
Arte igarraren adar zimelak.
Barriz, bigarren txistua egaz;
Berea askatu nai dau Zoruna'k.

Ik bai larriak, Zorion-semel
Ire ama dok Itun-garalle!

Ba-dotso orain irugarrena:
—Dardai orregaz kontuz, Ituna!—;
Azkenengoak, zorion aundiz,
Birrindu dautso arpegi iluna.

Ama-semeak, pozez, laztanka!
Orain, abestu Zorion-kanta!

Aspaldikoa

Beti alan, pozik baga,
Bizitza zan ituna!
Barre-irririk ez mosuan,
Urrun soñu biguna;

Entzun eziñik mendian
Orbel-otsa oñetan,
Neroni pa emon nairik
Udagoi-arratsetan...

Amaika aldiz nai izan neban
Askatasun-bidea,
Txakur mustur-baltz arekin
Bakean bizitea!

Baña abots batek ziraustan:
«Alan nai zeuke bizi?
Kontuz! Loren artean, ba,
Arantzak dira ikusi.»

Negar, itxaron, gura izan
Zorunezko geroa;
Axe zan luzaro nire
Amaibako leloa.

Gaztearen negarra

I

Lerdoi onen barneak, oñik loitu-ete?
Iñoiz ezautu bako barru ezkutuak,
Izarren izpietaz, zer jakingo-ete?
Ler gorenak abarxkaz, zubillak sendoak;

Gero, gorago, lurtak; baña, zer dala-ta?
Oi! Goi-goitik etorren, astiro, ur-negarra,
—Ur gutxiaren ala noizpait agertuta—,
Eta bertatik joian, ixil, ur leiarra.

Artzain-eguzkik jo dau, munka, Ezkubaratz,
Arrats-aize biguna marmaraka dago,
Ta Intxorta, margo gorritz gorri, txingarren antz...
Agur, ikuski eder, iñun ez zu lako!

Eta baso-barruan, illuntasun utsa;
Artzain-txistu bizia sakan-zidorretan,
Bere ogei artzarrak nunai arran-otsa,
Eta artzañora ausika bedartza-langean.

Oi txistu, artzain-txistu, mendi-dei sarkorra!
Zure zarataz, dar-dar, tantaien adarrak;
Arrotzaren barruan, sarrara, bildurra,
Euskaldun-biotzetan geroko itxaroak.

II

Gorantz doa gaztea. Nok euki a geldi?
Bere odol sutsua mendi-billa dabil:
Udalaitz dakus bertan, baita Anboto aundi,
Bekoki illun. —Gazteak, izardia pil-pil.—

Eun bide barri daukaz bere begirean.
Bai lur ontan mendiak! Bideak, geiago.
Len gorantz, orain berantz, atsegin-egotan,
Aurrera beti, mutil, beti urrunago!

Ez dau orain buruan lerroko barne a,
Barne isilla, bakarra, zorion-betea;
Urrundu dau burutik bazter gozatsu a:
Intxorta'ra eldu da... Ene, bere Intxorta!

—Mendi goi zalea naiz... —diño biotz-minduz—,
Bertontxe nengoan, bai, egon nintzan noizpait...
Nerau lurraz bat-einda... goi ta beak, mamuz...
Lagunen eriotza burura datorkit...—

III

Lengo gazte alai, laño biurtu da;
Bere begiai negar-tanta darioe.
Otoi zuri bat gorantz, zerurantz igo da,
Ta aingeruek Urtzi'ri eskeñi dautsoe.

Gaztea berantz doa, —otak zidorretan—,
Ta eresi samur bat galdu^{da} ortzean:
«Iruten ari nuzu kilua gerrian,
Ardura dudalarik nigarra begian...»

Memaria'n

Memaria'ko zelaian
Atsegiña dago;
Memaria'ko zelaian
Zoriona bego!

Memaria'ko txoria,
Txindortxu polita:
Zetako zagoz atsege?
Zein atsekabea?

Ta zetan zabiltz zugatzez,
Txioz, goi ta bean?
Biotz-zatia dakuszu
Orrien artean?

Ai papargorri gorritxo:
Iñoiz naigaberik
Ezautu dozu barnean?
Iñoiz ez, gaur ezik.

Memaria'ko zelaian
Atsegiña dago;
Memaria'ko zelaian
Atsedena bego!

Eiztari naigabetuari

Basora zoaz, eiztari,
Orbelak dozuz bidean;
Basora zoaz, eiztari,
Belak gura aña zelaian.

Gertu eukizu uztai ori,
Begira ondo dardaia.
Ez dagoz zuri itxaroten:
Urrindu yatzuz mendira!

Eguzkiaren izpiak
Baltzizkak dira lerroian;
Goiz-aizearen irriak
Lotan diardu basoan.

Mendira zoaz, eiztari,
Aitz-koskortxoak bidean;
Mendira zoaz, eiztari,
Belak edonon mendian.

Iges-iges goiz ariña:
Jarrita zagoz, eiztari,
—Bedartzearen ezea!—;
Zelan zagoz, ba, ameslari?

Non ete-dozuz goizeko
Egazti luma-baltzizkak?
Oianeko lerdoi zear
Dabiltz biziro sei belak.

Ta zure uztai ta dardaiak?
Ausi dozuz bat-batean,
—Txoriñ txorro-txioak!—,
Basoko zugatz-artean!

Etxera zoaz, eiztari,
Ezer ez dozu eizatu;
Etxera zoaz, eiztari,
Belak, be, ez dozuz uxatu!

Zelaietakoa

Eta suagada a baizen ariñik
Ez zan iñoiz izan txisturik!
Neuganuntz ekarren bere danba illa
Aize bigunak sortzaldetik.

Argiñeta-esian,
Aize zabaletan,
Bedartza orlegian,
Begiak ortzean...

Bere arintza burtzoragarria
Tximistari ostu naiean;
Biotzak dar-dar... ta Txistu alajia
Bizkor ta arin zelai ezean;

Gero an, mendiaz bat,
Eresi argia
Galtzen zan, bizi nairik...
Suagada itzela!

Zelai zabalaren kolkoan, alai,
Milla gazte ebiltzan urduri.
Non ete-ziran euren biotz-zañak?
Pozez ziran dantza-dantzari!

Nortzuk ete-zirean
Begi baltz-zaleak?
Aizeak eutsoezan
Ardura zorrotzak!

Eta suagada a baizen ariñik,
An entzun ete-zan iñoiz txisturik?

Oar.—Gudaldian jazo zana gomutatzen naiz lerro oneitan: erromeri baten, txistua ta danboliña joten ziralara ta gazte taldea dantzan, suagadaka asi ziran guda-oiñeko beste aldekoak, ez toki aretara, askozaz urrunago baño; gazteen buru-gañetik joizan suagada areik, eta txistu bi entzuten ziran: gure Txistua ta suagadana.

Jolasetan

Baratza lorez apain
Nire etxe ondoan;
Arantza'ren jolasak
Baratz-lora artean!

Lora guztiak daukaz
Berari begira;
Ta berak mun-dagitse
Gogoko ba'dira.

Loretan lo-azlea
Maitetsuen dauko;
Aren kolore-miñez
Arduratan dago.

Zeruko izar bi dira
Bere begitxoak;
Ortze zabala utzirik
Lurrera jausiak.

Ez dagoz oztinlean
Bakarrik izarrak:
Baratze arek, bere,
Ba-dauz izarñoak.

Loratégian lora,
Lora politena
Bere gogoa, nonbait,
Izarrez dagona.

Baratza lorez apain
Nire etxe ondoan;
Arantza'ren jolasak
Baratz-lora artean!

Naiak

Jakin dozuz inoiz nire naiak?
Entzuizuz orain apurñoak.

Mendi-usaña biotzez artzea,
Artizar-mosuz begiok leuntzea,
Gero izarretan ikusi dagidan
Zure edurrezko arpegi garbia.

Gizadi-izketak beti loitzen dabe
Barruan dagon gogo orban bagca;
Oñok urrindu kale-bidetatik,
Ez izateko gizadi-zalea.

Bakartasun-egoz, mendietara;
Bekokiaz bat ortzeko lañoa;
Onela daukat nigandik urrago
Gure Egille dan Aita ta Jainkoa.

Gogo-lorez batu
Mendien bake dana;
Gero, beraz bildu
Zure mosu biguna.

Pago-ametsez biztu
Bion su illezia,
Baratzan sartu gure
Maitasun gordia...

Esan dot, baia... ezin:
Ez dot maitasunaz ametsik!
Amak ostu eustan, ba,
Biotza, lendik, txikitatik...

Ezer ez dakit,
Ta dana daukat:
Jainkoa'gaz naiz.
Urtzi'gan ni bat!

Ez neban jakin

Bakarrik, oñak arin,
Eguzkia arpegian,
Izar bi begietan,
Alaitasunez joian.

Batzutan gorantz, Oiz'era,
Bestetan berantz begira...

Nok esango eustan, nok,
Gazte alai a nor zan?
Aurreko pagoari
Itandu neutsan, landan.

Txistik bagarik zubilla;
Beretzat eban isilla.

Euzki-diztirak ziran
Bere urrezko uleak;
Bedardi ta landetan
Izarño bi begiak.

Ta zer zan bere gogoa?
Ezin ikusi barrua!

Soñurik bigunena
Eroian ago mean;
Tipitapa, larrapast
Egiten bedarrean.

Batzutan gorantz, Oiz'era,
Bestetan berantz begira...

Nor zan, nor bakarti a?
Jakin ba'neu jakin nik...
Betiko joan yatan
Ezagutu bagarik!

Aren atzean txoriak
Eta eguzki-laztanak!

Legunki...

Suburuko keatsaz pagausoak arin;
Nun-ete olako indar ke orren usañak?
Suburuko kedarra mendiko zugatz-gain;
Bertara doaz bizkor nire gogapenak!

Abizen-ikurdia diz-diz oñetxean;
Axe dago edonun etsaien aurrean,
Axe dardaiz josita biotz-begietan.
Etsaia: Zelan dozuz begiok lurcean?

Asarrez daizunean zuk arpegi ori,
Zein ete-da benetan asarrezko indarra?
Ta alan be, leunki dakustsudaz begi orreik,
Biozki... Ba'zendiz orrela betikorra...!

A zan, a...

Bioi laztanak emoten,
Maitasun-laztanak,
Aize biguna, txistuka
Itzartzen pagoak.

Itxiaz eta zabalduz,
Bion begi leunak
Ezpan gorriai begira,
Zaintzalle zintzoak.

Zugatz-orriak
Geuganuntz pillo-pilloka,
Aize-laguntzaz
Bilin-bolanketan bera.

Ta bitartean,
Zidorrez-zidor mendirantz,
Jauzi-jauzika;
Baña arin nekatu gorantz!

Bat-batean sasia
Okilla zirika;
Artu geban arria...
Beingoan igeska.

Gero, an, zugatz-goian
Zozoa kantari,
Burua tente, begira
Ortzeko odeiari.

Ta arela, pozik,
Bedar ezezko mendian,
Zenbat gogapen
Gure buruen barnean?

Lats-murmur otsa
Entzunik, alai, baketan...
A zan poz-poza
Ezpan, begi, biotzetan!

Gabeko bederatzietan

Nire etxeko leioan,
Gabeko isilletan,
Aize bigun-artean,
Biotza amesetan!

Ezer ez da entzuten;
Bildotsen be erlatza
Da bakarrik gabeko
Eresi-lorratza.

Ozkarbian izarrak,
Mendi-goian zugatzak.

Illargi betearen
Zidarrezko ditziz
Aitz-gañak zuriz dagoz,
Oro jantzi zuriz.

Laño mea menditik
Goi-gorantz igo da;
Mozoioa torretik
Mendirantz joan da.

Ez dot bear lagunik
Gogartzeko bakarrik.

Bakardiak artu nau
Altzoan isilka,
Eta isillak gorde nau
Ostuka-ostuka.

Onela nagoala,
Din, din, din, din, din, din,
Eta bardin beste iru,
Kanpaiak din, din, din.

Beratzi otsak entzun:
Txapela kendu daigun.

Ozkarbitan kanpaia
Belarrira dator;
Egin daidan otoia
Jainkoa'ri bizkor!

Katuari

Ai katu arin, «Pitxirrin» polit!
Bizkortu lau ankatxuok,
Txakurra dok, ba, eure aurrean;
Garbitu arin begiok.

Purrustadea «puf-puf» aguro
Ta urrindu adi beingoan
Elai apalen lastertasunaz,
Txakurra dok, ba, ostean.

Eta gero zer? Ai katu, katu...
Aurrean dozak zugatzak!
Zetako orduan ire anketan
Atzapar luze-zorrotzak?

Barricn-barrez kardantxilloak
Txiru-liruka asperturik!
Ago-zabalik yagok txakurra,
Ta i buztan arroz bildurrik?

Ai katu nagi, «Pitxirrin» oker!
Non daukak sagu usaintsua?
Pozik yabik a dantza-dantzari,
Ba-yakik non dan zuloa.

Ez dok ikusten begi-aurrean
Txoria soñuz sasia?
Ai katu, katu: Nun, zetan ago?
Oi! Lotan ago baratzen!

Ardiari

Oi, ardi, ardi txiki!
Orreik dozak jauzkak,
Ez olan otsak.
Nun dozak, ba, agiñak?
Orreik bai ortzak!

Begi-aurrean ba'akit
Jauzi ordun arin,
Ez egon lotan
Atzazkal oneitan,
Iges, goiz, urrin!

Zer gero bestetara?
Norbait gutxiago
Ludion; norbait...
Guztiok pozago
Ozkage nonbait.

Oa orain, arditxo,
Geratu lurrean,
Nigandik urrin
Bein beingo... Utikan!,
Baketan nadin.

Ekaitza itxasoan

Zugatzak ikaraz,
Zinkurika aizea,
Itxasoarta, artega,
Oztotsez ortzea.

Nor egon bertan
Bere ur-gañetan?

Oi, neure laguna,
Lagun maitiena
An bakarrik dagon
Gaisoa, landerra!

Bakarrik bera
Ta ontziskea.

An egon eziña,
Ango mendi-uñak!
Azkenez, indarge...
Tximisten argiak!

Ez dau lagunik,
Bakar-bakarrik...

Zugatzak ikaraz,
Zinkurika aizea,
Itxasoarta, artega,
Oztotsez ortzea.

Eldu da, anaia,
Zure amaia.

—«Itxaso saierre,
Aize-baltz, aize etsai!
Zer gertatu yako
Nire lagunari?»—

Larri ebillen
Ura banatzen...»—

Ta uñak, alkar jotzen,
Bein be ez ain asarre
Arkaitzen artean,
Didarka diñoste:

—«Geuk daukau bean,
Itxas-barnean!»—

Mendiko eriotza

I

Mendira doa Teresatxu,
Berakin pozik Arantzazu.
Ortzea dagon oztin,
Itxaso guztia urdin!

—«Zer dagizue gaztaro ortan
Zuek zabilten bidietan?»—
—«Usain gozoz dagon mendira
Lora zuri billa;
Zagoz zu etxean begira.»—

II

Ekaitza dator odeietan;
Asi da mendi batzuetan.
Zain, urduri, larri, etxean!
Lañoak estaldurik,
Galdu zarie biok.
Odei bustien urez
Busti bediz begiok!
Zerua, egun erdian,
Garbia zan eguzkiaz:
Arratsez, neskak mendian,
Il dira biak ekaitzaz.

Zoaze, elaiok, bien billa!
Alperrik: kanpaien ots illa!!
Negar begic begiok,
Negar, samíñez, guztiok!

Pulla'ko iturria

Goizean-goizean
Pulla'ra noa;
Goizean-goizean
Pulla-iturrira.

Iturri-murmurra
Lau bazterretan;
Negartsu jolasez,
Zir-zir, uñetan.

Pulla maitetsua!
Pulla zer danik
Beroak ez daki
Ango bidetik.

Iturri-agoa
Oldei-artean,
Ta euzki-diztirak
Bere urrunean...

Udaren begian
Bertako urak
Laztandu daizala
Ezpan gorrizkak!

Goizean-goizean
Pulla'ra noa;
Goizean-goizean
Pulla-iturrira.

Goizetako abeslariari

Kantari zerutar,
Gure elizako abesle!
Zuretzat, mutiko,
Nadin neu oroi-egille!

Zure abots lenoi
Biziro, garbi, datorkit;
Orril'go goizetan
Bardin zozoa dabilkit.

Nun nagoala uste
Zure abotsoi entzunez?
Esateko nago
Zeruzko lurrean, pozez!

Zure abots meoi
Sartu yatan biotzera;
Zeuri entzun guraz
Nabil goizetik goizera.

Aurrerantzean be,
Jarrai eliz-urretxindor;
Abots bigun ori
Arin-aranga goiz betor!

Gabonzar-gabean

Zugatz bat gutxiagoz
Etxeko baratza;
Urrezko arnaria
Arekin galdu da.

Eun ortzeren balioz
Joan yat urtea;
Zuzenago izan ba'liz
Nire bizikera!

Zer diñoan jakin nai
Urtearen Jaunak.
Sar nadin barrenan,
Itz-begist gogoak!

Au dot ezpaia nigaz!
Bildur naz izan dan
Aurten bere, negute.
Ikusi dagidan:

Baietz, ezetz, au, ori,
Eta a: onenbeste;
Onela ta orrela...
Emen urtebete.

Nagon lotsez isilik!
Sar nadin ogean.
Izan nadin obea
Urtebarri ontan.

Arantzazu, Arantzazu...!

«Zuk zer duzu, Arantzazu...»

Zuk zer dozun? Neuk ba'neki...
Zure ondoan sei egun
Igaro dodaz baketan;
Nok leikeazan irureun!

Eundaka bidar dakutsut
Zure arpegi maitea;
Orrek naroa ikustera
Zuk dagistazun barrea.

Baña Zu isilik zaukadaz,
Arantzazu'ko Amatxo.
Naiko ete-da barrea
Nik emoteko eun patxo?

Ba-dakit maite nozuna
Berbarik egin ezarren;
Zure maitari-artean
Izan nakizula aurrenen.

Nire gaztaro ederra
Apurka-apurka ba-doa;

Aurrerantzean, Zeuretzat
Nire maitasun beroa.

.....

Arantzazu'tik ba-noa,
Ta agur dagitsut, Ama, agur;
Arantzake, Zure oroiz,
Bizi nadin Zugandik ur.

Zeruko ate-aurrea,
Arantzazu, Arantzazu!
Il naitenean, baketan,
Zagoz ondoan, Ama, Zu!

BILLABIDE

IZADIKOAK

	Orri
Nok jakin?	13
Eguna ta gaba... ..	14
Udabarrian... ..	15
Kereizetan	16
Ego-aize... ..	17
Udañoi-gau batez... ..	18
Negurako deia... ..	20
Edurtzan	22
Ipar-aize	23

MAITEZKOAK

Zure agurra	27
Urki-artean... ..	28
Agur-izarrak	30
Zure ondoan	32
Zure atsekabea... ..	33
Erantzuna... ..	34
Maitatzalle-artean... ..	35
Ezpaia	36
Begi batzui	37
Maitasun-eske	38

BIOZKADAK

	Orri
Bizitza-aroak	41
Igurria'ko errotan	42
Zorion-billa.	43
Aspaldikoa	44
Gaztearen negarra... ..	45
Memaria'n	47
Eiztari naigabetuari	48
Zelaietakoa... ..	50
Jolasetan	52
Naiak	53
Ez neban jakin	55
Legunki... ..	57
A zan, a	58
Gabeko bederatzietan .	60
Katuari	62
Ardiari	63
Ekaitza itxasoan	64
Mendiko eriotza	66
Pulla'ko iturria	67
Goizetako abeslariari... ..	68
Gabonzar-gabea	69
Arantzazu, Arantzazu..!	70

ERABILITAKO ITZ GUTXI EZAGUN BATZUK ETA TOKI-IZENAK

- abaraka*: maleza menuda.
abizen: apellido.
Albitzu: Memaia'ko basoa, lerrez; len zelai; bertako lar-
rranbilloak (manzanillas) naien gebazan.
Anboto: aitza, Arratzola'n (B).
apalean, arrats-apalean: al caer de la tarde.
ardi: oveja; pulga. *Ardiari*: a la pulga.
areio: arerio'ren laburpena, etsai: enemigo.
arnari: fruto. Ez diñot ondo sortua danik.
aro: edad; aurtzaro, gaztaro, zartzaro (nifnez...).
Argiñeta: Elorrio'ko esia (cerca, vallado): bertan antzi-
ñeko illobi entzutetsuak.
artizar: lucero (izarra).
artzain-eguzki: sol del atardecer.
artzañora: ardi-txakurra (mastin).
artzarrak: ardi zarrak.
atsegabeik: atsekaberik.
atz: rastro, señal, asomo, huella.
ausi-egin: 1) zaunka egin; ausika: ladrando; 2) rom-
per-se.
baga, bage, gabe: sin.
bako: bagako (sin).
baltzaran, baltzeran: moreno-a.
barik: bagarik (sin).
barne, barru: interior.
be: bere, ere: 1) también; 2) balido: bildotsen be erla-
tza (el ronco balido de los corderos); 3) bajo, en
contraposición a goi (alto).
bedardi: herbazal.
begian, argiaren begian: al amanecer.

begirean, bere begirean: delante de su mirada.
bekaiztu: envidiar.
beratzi: bederatzí.
besteik: besterik.
bilin-bolaketan: tambaleando.
bolu, errota: molino.
dagie: lo hacen.
dakust: lo veo.
dakutsudaz: se los veo a V.
dakutsut: se lo veo a V.
dakusuzan: los ve V., que.
damost: me lo da.
damotsaz: se los da.
damotsu: se lo da a V.
danba: entampido, estallido.
Damea, Anboto'ko Damea: la Dama o Señora de Anboto.
darakust: me lo enseña.
darakustaz: me los enseña.
darakuste: me lo muestran.
darakutso: se lo enseña.
dardai: flecha, dardo.
dargi: ilumina.
dargiste: me lo iluminan.
dario: mana.
datza: etzanda dago: yace él.
dazaut: lo conozco.
diardu: está ocupado en.
dotore: elegante.
egalean: en el alero.
eiten: egiten.
eiztari: cazador.
Elizburu: Elorrio'ko Eliz-osteko tokia, kalea ta etxea.
entzuidazu: entzun egidazu.
entzuizuz: entzun egizuz.
erdu: zatoz (venga V).
eresi: canción.
Erio: Muerte.
esaidazu: esan egidazu.
esi: cerca, vallado.
eze: verde, fresco, húmedo.
Ezkubaratz: aitzá Mañaria'n (B.).
gaiso: pobre, cuitado.
ganbaran: en el camarote.
garalle: triunfador, vencedor.
gastaro: juventud (época).

geban: genduan.
gentza: bake.
geiso: enfermo.
geisoik: geisorik.
geizpetan: gerizpetan, kerizpetan (a la sombra).
giz-abesti: canción humana.
gizonkillak: muñecos.
Goikoetxe: Iguria-auzoko gorengo basetxea, Elorrio'n.
goizabarrean: en el crepúsculo de la mañana.
goizkorri: arbol matinal.
Gorbea: mendia Zeanuri'n (B.).
gurenda: triunfo.
Iguría: Elorrio'ko auzoa.
ikurdi, mazmarro: escudo de armas, heráldica.
Intxorta: mendia Elorrio'n (B.).
ira, ire: helecho.
isekari: burlón. Iribarre isekaria: sonrisa burlona.
itzartzen: iratzartzen, esnatzen.
itzal: sombra, oscuridad.
itzel: respetable, de temor, de miedo.
Izadi: Naturaleza.
Izar-nausi: eguzki.
jauzi-jauzika: a saltos, dando saltos.
jauzkak: saltos.
jo: 1) pegar; 2) ir, dirigirse a; 3) pulsar, tocar un instrumento musical; 4) sonar la hora.
keatsa: keak dauan usaña.
keizpetan: kerizpetan.
Kiñarroí: Memaia'ko basoa.
kirrinka, kurrinka: chirrido.
lañoik: lañorik.
lako: bezelako (como).
lange: desocupado, inculto (no cultivado).
larrei: larregi (demasiado). Bereiz, "lar" bakarrik esanda naiko da.
lats: arroyuelo.
leiar: cristalino-a.
leio: ventana.
lelo: cantinela.
ler, lerra: pino.
lerdoi: pinar.
lertxundi: alameda.
lez: legez, bezela (como, comparativo).
leun: legun (suave).
lo-azle: amapolá.

LABAYRU-IKASTEGIA
BIBLIOTEKA - DERIO
Sarr 20.055/91
Gaia.
Tokia.

"ITXAROPENA ARGITALDARIA" irar-lantegian
argitara emona, Lourdes'en Andra Mari
agertu zanetik eun urte betetzean.
Z A R A U T Z - 1958

ARGITARATZEKO ASMOTAN
EUSKALERRIA. (Itz lauz). -
Abizenen ofietxeak; aitorseme-
tasun-agiriak (pruebas de hi-
dalguia), non eta noiz; abize-
nen esanai edo biurpena; abi-
zen bakoitzaren ikurdi edo
mazmarroa (escudo de ar-
mas)...

BITARGI. (Olerki eginba-
rriak).